

Leonardas Grigonis-Užpalis

1949 m. vasario 16 -osios Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio Deklaracijos signataras. Karys savanoris, partizanų Prisikėlimo apygardos vadas, partizanų pulkininkas leitenantas. Sėlynės krašto žmonių atmintyje išlikęs kaip lietuvių kalbos puoselėtojas, paslaugus, tolerantiškas mokytojas, mokęs vaikus mylėti Dievą ir Tėvynę. Rokiškio krašto garbės pilietis.

Gimė 1908 m. gruodžio 14 d. Pužonių k., Rokiškio kaimiškoji sen. Žuvo 1950 m. liepos 22 d. Daugėliško miške (Raseinių sav.)

Tėvas mirė, kai Leonardui tebuvo 11 metų. 1919 metais Leonardas pradėjo mokytis Rokiškio gimnazijoje. Tebebūdamas gimnazistu ėmė mokytojauti netoli tėviškės esančioje Paulenkos pradžios mokykloje. Kai sudegė mokykla, rankų nenuleido - vaikus mokė ūkininkų, o kartais ir savo namuose ir tuo pat metu rūpinosi naujos mokyklos statybomis. 1942 m. Sėlynėje duris atvėrė nauja mokykla. L.Grigonis, būdamas mokytojas ir ūkininkas, aktyviai veikė Rokiškio apskrities šaulių rinktinėje.

Užėjus sovietų okupacijai su pirmąja tremčių banga buvo išstremta L. Grigonio motina, jam pačiam pavyko slapstyti.

1944 m. traukiantis vokiečiams ir artėjant antrajai sovietų okupacijai, mokytojas iš savo krašto pradingo. Bičiuliai manė, kad jis emigravo į Jungtines Amerikos Valstijas, kur gyveno jo brolis. Tik po kurio laiko paaiškėjo, kad jis apsistojo pas svainį Žeimių kaime (Šiaulių apskrityje). Ten galutinai apsisprendė žengti kovotojo už Lietuvos laisvę keliu. Talentingas, narsus, o kartu labai žmogiškas strategas netruko užsitarnauti autoritetą tarp partizanų. 1947-ųjų gegužę tapo Šiaulių ir Radviliškio apylinkėse veikusios Vytauto Didžiojo rinktinės informacijos skyriaus viršininku. L. Grigonio iniciatyva buvo sujungtos vidurio Lietuvoje veikusios partizanų rinktinės – Vytauto Didžiojo, kunigaikščio Žvelgaičio, Žaliosios, Maironio, bei įkurta Prisikėlimo apygarda. 1948 m. liepą jis paskirtas šios apygardos vadu.

1948 m. gale visoje Lietuvoje išsisklaidę partizanų būriai jautė būtinybę vienytis. Buvo nuspręsta 1949 m. vasarį L. Grigonio vadovaujamoje apygardoje sušaukti Lietuvos partizanų vadų suvažiavimą. Suvažiavimas pavyko - partizanų vadai bunkeryje, Minaičių k. (Radviliškio r. sav.). įkūrė ginkluoto pasipriešinimo organizaciją – Lietuvos laisvės kovų sąjūdį (LLKS) ir vasario 16-ąją pasirašė Deklaraciją, kuri paskelbė, kad „LLKS Taryba okupacijos metu yra aukščiausias tautos politinis organas, vadovaujantis politinei ir karinei tautos išsilaisvinimo kovai, kad būtų atkurta nepriklausoma demokratinė Lietuvos Respublika“. 1950 m. gegužę L.Grigoniui buvo suteiktas partizanų pulkininko leitenanto laipsnis.

Signataro L. Grigonio gyvenimas baigėsi tragiškai. 1950 m. pavasarį Prisikėlimo apygardos vadas L. Grigonis, stipriai peršalęs, susirgo plaučių uždegimu. Savaitę bunkeryje, Daugėliškių miške, jį gydė

ryšininkė. Čekistams pavyko ją susekti, suimti ir, apsimetus partizanais bei imitavus neva jos išvadavimą, ją pavyko prakalbinti apie Prisikėlimo apygardos bunkerį ir jo gyventojus. Bunkeris NKV-distų buvo apsuptas. Po įnirtingo pasipriešinimo partizanai žuvo. Yra užrašytas vieno liudininko pasakojimas apie lemtingus įvykius: „Kai partizanų kūnai iš bunkerio buvo ištraukti, į vidų kaip varnai sušoko sribai, ėmė po jį naršyti, kažko ieškoti. Bunkeryje buvo talpa žibalo valgiui pasišildyti ir nemažai benzino, kuriuo kartkartėmis partizanai apdegindavo bunkerio sienas, kad nesiveistų pelėsis. Matyt, susišaudymo metu tos talpos buvo peršautos, žibalas ir benzinai išsipylė. O sribai, nusprendę pasišviesti, brūkštelėjo degtuką... Ir vėl sprogimas – iš bunkerio į viršų ėmė kabarotis degantys sribai. Cypė ir rėkė kaip velniai...“

Amžininkų atmintyje Sėlynės mokytojas išliko aukštas, gražus, kiek pakumpęs vyriškis. Išskirtinės jo savybės – ramumas ir dosnumas. Mokytojas neturtingųjų vaikams nupirkdavo būtiniausių reikmenų – pieštukų, sąsiuvinų. Klasėse nebuvo prabangos, kiekvienoje – gaublys, žemėlapis, skaitytuvai ir svarbiausias akcentas – portretas su valstybės vadovo atvaizdu. Rokiškio laisvės kovų metraštininkui, partizanui Kostui Jasinevičiui, rinkusiam atsiminimus apie L.Grigonį, pavyko užfiksuoti jo pasisakymą: „Pasaulyje nėra nieko kilnesnio, kaip aukotis dėl Tėvynės laisvės“.

Apdovanojimai ir atmintis

1950 m. apdovanotas I ir II laipsnio Laisvės Kovos Kryžiais (po mirties).

1997 m. suteiktas kario savanorio statusas.

1998 m. apdovanotas Vyčio Kryžiaus I-ojo laipsnio ordinu ir jam suteiktas pulkininko laipsnis.

2011 m. suteiktas Rokiškio krašto garbės piliečio vardas.

2016 m. pastatytas paminklas Sėlynėje.